

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

πρώην ΤΜΗΜΑ VI

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 14 Φεβρουαρίου 2020 με την ακόλουθη σύνθεση: Γεωργία Μαραγκού, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του VI Τμήματος, Βασιλική Ανδρεοπούλου και Ευαγγελία-Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Σύμβουλοι, Αριστοτέλης Σακελλαρίου (εισηγητής της υπόθεσης) και Ελισάβετ Σαββοργινάκη, Πάρεδροι με συμβουλευτική ψήφο.

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο: Ιωάννης Κάρκαλης, Αντεπίτροπος της Επικρατείας, κωλυομένης της Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας.

Γραμματέας: Θεοδώρα Τακιτζίδου, Προϊσταμένη του VI Τμήματος.

Για να αποφασίσει σχετικά με την από ... 2018 (Α.Β.Δ...../24.7.2018 και ήδη Α.Β.Δ. .../2019) έφεση του ... του ..., κατοίκου ..., ο οποίος παραστάθηκε δια της πληρεξουσίας δικηγόρου του ... (ΑΜ/Δ.Σ.....).

Κατά : α) του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπεί νόμιμα ο Υπουργός Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε διά της Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Σπυριδούλας Θωμοπούλου και β) κατά του νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία «Οργανισμός Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων» (ΕΛ.Γ.Α.), που εδρεύει στην Αθήνα (οδός Μεσογείων αρ. 45), εκπροσωπείται νόμιμα και παραστάθηκε δια της πληρεξουσίας δικηγόρου του .... (ΑΜ ....).

Με την έφεση αυτή ζητείται η ακύρωση : α) της .../7.12.2017 απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου του νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου με την

επωνυμία «Οργανισμός Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων» (ΕΛ.Γ.Α.) και β) κάθε άλλης συναφούς πράξης ή παράλειψης.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Την πληρεξούσια δικηγόρο του εκκαλούντος, η οποία ανέπτυξε προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους και ζήτησε την παραδοχή της έφεσης,

Την Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και την πληρεξούσια δικηγόρο του ΕΛ.Γ.Α., οι οποίες ζήτησαν την απόρριψη της έφεσης, και

Τον Αντεπίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος πρότεινε ομοίως την απόρριψη της έφεσης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη με την παρουσία όλων των ανωτέρω μελών του.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά το Νόμο και

Αποφάσισε τα ακόλουθα :

1. Με την υπό κρίση έφεση, που παραπέμφθηκε στο Τμήμα τούτο με την 566/2019 απόφαση του IV Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ζητείται η ακύρωση της .../7.12.2017 απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου του νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία «Οργανισμός Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων» (ΕΛ.Γ.Α.), με την οποία καταλογίστηκε ο εκκαλών με το ποσό της ενίσχυσης, ύψους 23.136 ευρώ, που φέρεται ότι έλαβε αχρεωστήτως στο πλαίσιο του προγράμματος Κρατικών Οικονομικών Ενισχύσεων «Πυρκαγιές 2007».

2. Στον Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 (Α' 52), στο άρθρο 80 ορίζεται ότι «1. Κατά καταλογιστικών πράξεων των Υπουργών, Επιτρόπων του Ελεγκτικού Συνεδρίου, μονοπρόσωπων ή συλλογικών διοικητικών οργάνων, διοικητικών αρχών, Οικονομικών Επιθεωρητών ή άλλου φορέα επί διαχείρισης υλικού, αξιών ή χρηματικού του Δημοσίου, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου που χρηματοδοτούνται από εθνικούς ή κοινοτικούς πόρους, επιτρέπεται να ασκηθεί έφεση από όποιον έχει έννομο συμφέρον μέσα σε προθεσμία εξήντα (60) ημερών, η οποία αρχίζει από την επίδοση ή την καθ' οιονδήποτε τρόπο περιέλευση ή την αποδεδειγμένα πλήρη γνώση της προσβαλλόμενης πράξης (...). Σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις, στην κατ' άρθρο 98 του Συντάγματος δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου για την εκδίκαση διαφορών που σχετίζονται με τον έλεγχο

των λογαριασμών των δημοσίων υπολόγων, υπάγονται και εφέσεις κατά πράξεις που εκδίδονται για την αποκατάσταση ελλειμμάτων διαχείρισης υλικού, αξιών ή χρηματικού του Δημοσίου, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου που χρηματοδοτούνται από εθνικούς ή κοινοτικούς πόρους, ακόμη και όταν οι πράξεις αυτές εκδίδονται από ιδιωτικούς φορείς, στους οποίους ο νόμος έχει απονεμίσει τέτοια αρμοδιότητα.

3. Στην κατά το άρθρο 98 παρ. 1 περ. γ' και στ' του Συντάγματος έννοια του υπολόγου, όπως αυτή έχει προσδιοριστεί νομοθετικά και ερμηνευτικά, περιλαμβάνονται όχι μόνο οι δημόσιοι λειτουργοί και υπάλληλοι στους οποίους έχει ανατεθεί η είσπραξη εσόδων ή η πληρωμή εξόδων του Δημοσίου, αλλά και εκείνοι οι ιδιώτες (φυσικά ή νομικά πρόσωπα), που αναλαμβάνουν τη διαχείριση χρημάτων ή υλικών του Δημοσίου για την εκπλήρωση δημοσίου σκοπού, κατ' εντολή του Κράτους ή άλλων δημοσίων φορέων, με ειδική επιχορήγηση ή ενίσχυση από τον προϋπολογισμό τους (Ε.Σ. Ολ. 1039/1995, 439/2012, 2219/2014, Πρακτ. 11^{ης} Γεν. Συν./4.5.1998, 3^{ης} Γεν. Συν./29.1.2014 θεμ. Β, 6^{ης} Γεν. Συν./27.4.2015 θεμ. Β, Τμ. VI 717/2020). Η ως άνω εντολή διαχείρισης δίδεται κατ' αρχήν με ειδική διάταξη νόμου, πλην είναι επιτρεπτή και η χορήγησή της με σύμβαση που καταρτίζεται με το Δημόσιο ή άλλο δημόσιο φορέα, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του (βλ. Ε.Σ. Ολομ. 1247/1999, 1633/2006, 1951/2020 Τμ. IV 992/2005, 1261, 2960/2011, ΣτΕ 1621/2003, πρβλ. και Ε.Σ. Τμ. I 1718/2016).

4. Με το άρθρο 1 του ν. 1790/1988 «Οργάνωση και λειτουργία Οργανισμού Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων και άλλες διατάξεις» (Α' 134) ιδρύθηκε ο Οργανισμός Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛ.Γ.Α.) ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, που ανήκει εξ ολοκλήρου στο Δημόσιο και τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Γεωργίας (ήδη Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων). Οι σκοποί του Οργανισμού, όπως προβλέφθηκαν με το άρθρο 2 του ίδιου νόμου και ίσχυαν κατά το κρίσιμο διάστημα, περιλαμβάνοντας ιδίως την ασφάλιση της φυτικής και ζωικής παραγωγής και του φυτικού και ζωικού κεφαλαίου των αγροτικών εκμεταλλεύσεων κατά ζημιών που προκαλούνται από καταστροφικούς φυσικούς κινδύνους, συμπληρώθηκαν με το άρθρο 4 του ν. 2945/2001 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 13 του ν. 3074/2002 (Α' 296), ως ακολούθως: «Με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, μπορεί να ανατίθεται στον Οργανισμό Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛ.Γ.Α.) το έργο της εξατομίκευσης των ζημιών που καλύπτει το Υπουργείο Γεωργίας στη φυτική, ζωική και αλιευτική παραγωγή από

αίτια μη καλυπτόμενα από τον ΕΛ.Γ.Α., καθώς και στο φυτικό, ζωικό, αλιευτικό, πάγιο και έγγειο κεφάλαιο. Επίσης, με την ίδια απόφαση μπορεί να ανατίθεται στον ΕΛ.Γ.Α., η καταβολή ενισχύσεων ή αποζημιώσεων στους δικαιούχους με μεταφορά πόρων από τον Κρατικό Προϋπολογισμό ...». Κατ' εξουσιοδότηση των ανωτέρω διατάξεων, εκδόθηκε η 258379/9.4.2008 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Μέτρα υπέρ των παραγωγών της Χώρας, που οι γεωργοκτηνοτροφικές τους εκμεταλλεύσεις ζημιώθηκαν από πυρκαγιές κατά το έτος 2007» (Β' 646), όπως τροποποιήθηκε με την 304186/10.6.2008 (Β' 1087), με την οποία καθορίστηκαν η διαδικασία και οι προϋποθέσεις καταβολής κρατικών ενισχύσεων για επανόρθωση ζημιών στη γεωργική παραγωγή ή στα μέσα παραγωγής, από τις πυρκαγιές του έτους 2007. Κατά τη διαδικασία αυτή, η κρατική ενίσχυση καταβάλλεται από τον ΕΛ.Γ.Α. (άρθρο 6) στους δικαιούχους σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Πρόγραμμα κριτήρια, ο δε ΕΛ.Γ.Α. ελέγχει δια των οργάνων του την πλήρωση των αναγκαίων προϋποθέσεων από τους αιτούμενους τη συνδρομή παραγωγούς («διοικητικός έλεγχος», άρθρο 16), καταβάλλει τις ενισχύσεις από κεφάλαια που διαβιβάζονται σε αυτόν από τον κρατικό προϋπολογισμό, και ακολούθως ελέγχει την τήρηση από τους δικαιούχους των υποχρεώσεών τους (άρθρο 25). Ειδικότερα, στο άρθρο 25 παρ. 4 της ως άνω ΚΥΑ ορίζεται ότι «4. Σε περίπτωση, που οι δικαιούχοι δεν τηρήσουν κάποιον από τους όρους ή δηλώσουν ψευδή στοιχεία, ή κατά τη μηχανογραφική εκκαθάριση της εκτιμηθείσας ζημιάς ή κατά τη διενέργεια διαπίστωσης αποκατάστασης της ζημιάς ή κατά τη διενέργεια ελέγχων από τους υπαλλήλους του ΕΛ.Γ.Α., διαπιστωθεί ότι το ποσό της ενίσχυσης ή της προκαταβολής έναντι της ενίσχυσης, που έλαβαν ενισχυθέντες δικαιούχοι, υπερβαίνει το ποσό που δικαιούνται συνολικά, είναι υποχρεωμένοι να επιστρέψουν σε Τραπεζικό Λογαριασμό του ΕΛ.Γ.Α. τη διαφορά του ποσού, ως αχρεωστήτως καταβληθείσα. Ο ΕΛ.Γ.Α. οφείλει περαιτέρω, να επιστρέψει τα ποσά στους λογαριασμούς από τους οποίους καταβλήθηκαν». Η διαδικασία ανάκτησης της ενίσχυσης πραγματοποιείται σύμφωνα με τον Κανονισμό Οικονομικής Διαχείρισης του ΕΛ.Γ.Α., στον οποίο, όπως ισχύει κατά το χρόνο έκδοσης της προσβαλλόμενης απόφασης (βλ. την 136/14062/4.2.2013 κοινή απόφαση των αναπληρωτών Υπουργών Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ΦΕΚ Β' 290) προβλέπεται ότι «Ο ΕΛ.Γ.Α. δικαιούται να διενεργεί ελέγχους σχετικά με την καταβολή αποζημιώσεων σε παραγωγούς. Σε περίπτωση που από τους ελέγχους αυτούς προκύψει ότι έχουν καταβληθεί αποζημιώσεις σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα που δεν τις δικαιούνται ... με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου τα

μη δικαιούμενα ποσά αποζημίωσης καταλογίζονται σε βάρος αυτών που τα εισέπραξαν αδικαιολογήτως ...».

5. Σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις, ο ΕΛ.Γ.Α. κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων που του ανατίθενται για τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων σε παραγωγούς που υπέστησαν ζημίες από τις πυρκαγιές του έτους 2007, διαχειρίζεται, στο όνομα και για λογαριασμό του Ελληνικού Δημοσίου, αμιγώς δημόσια κεφάλαια, οφείλοντας να ελέγξει τη συμμόρφωση των λαβόντων δικαιούχων προς τους όρους της ενίσχυσης και να αποδώσει λογαριασμό στο Ελληνικό Δημόσιο, αναζητώντας τα αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά και επιστρέφοντας αυτά στους λογαριασμούς του Δημοσίου από τους οποίους καταβλήθηκαν. Οι δε λαβόντες την ενίσχυση, οι οποίοι υπήχθησαν στο ανωτέρω καθεστώς ως «δικαιούχοι» αναλαμβάνοντας συμβατικώς, έναντι του ΕΛ.Γ.Α. και του Ελληνικού Δημοσίου, συγκεκριμένες υποχρεώσεις αξιοποίησης της ενίσχυσης αυτής, υποκείμενοι σε έλεγχο και λογοδοσία και υποχρεούμενοι να επιστρέψουν το ποσό της ενίσχυσης σε περίπτωση παράβασης των υποχρεώσεων αυτών, αποτελούν δημοσίους υπολόγους κατά την προεκτεθείσα έννοια (πρβλ. Ε.Σ. Ολ 1951/2020). Κατ' ακολουθίαν, οι διαφορές που αναφέρονται από την κατά τα ανωτέρω διαχείριση δημοσίου χρήματος, μεταξύ δε αυτών και εκείνες που γεννώνται κατά την ανάκτηση των αχρεωστήτως καταβληθεισών ενισχύσεων από τον ΕΛ.Γ.Α, ενεργούντος υπό την ιδιότητα του διαχειριστή των δημοσίων κονδυλίων που έχουν διαβιβαστεί σε αυτόν από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, έχουν δημοσιολογιστικό χαρακτήρα και υπάγονται στη δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με τα άρθρα 98 παρ. 1 του Συντάγματος και 80 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο.

6. Ενόψει των ανωτέρω, η κρινόμενη έφεση, για την άσκηση της οποίας έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο (βλ. το .... δεσμευμένο ηλεκτρονικό παράβολο) και η οποία έχει ασκηθεί εμπροθέσμως (δοθέντος ότι η καταλογιστική απόφαση φέρεται να κοινοποιήθηκε στον εκκαλούντα στις 8.7.2018, σύμφωνα με το σχετικό αντίγραφο αποδεικτικού Ταχυμεταφορών ΕΛΤΑ, που προσκομίζει ο εφεσίβλητος Οργανισμός) είναι τυπικά δεκτή και πρέπει να εξετασθεί περαιτέρω, ως προς την ουσιαστική βασιμότητά της. Αντιθέτως, κατά το μέρος που η ίδια έφεση στρέφεται κατά κάθε άλλης συναφούς πράξης ή παράλειψης, είναι αόριστη και ανεπίδεκτη δικαστικής εκτίμησης και, επομένως, πρέπει κατά το μέρος αυτό να απορριφθεί.

7. Στο π.δ/μα 1225/1981 «Περί εκτελέσεως των περί Ελεγκτικού Συνεδρίου διατάξεων» (Α' 304) ορίζεται, στο άρθρο 70, ότι: «1. Οι διάδικοι

υποχρεούνται όπως τα αποδεικτικά αυτών στοιχεία προσκομίζουν εις την γραμματεΐαν του δικαστηρίου εντός των εν άρθρω 29 του παρόντος προθεσμιών υποβολής υπομνημάτων. 2. Το δικαστήριον δύναται αυτεπαγγέλτως να αποφασίζη περί συμπληρώσεως των αποδείξεων διά παντός προσφόρου μέσου (...) 4. Το δικαστήριον δύναται να ζητή, παρά πάσης δημοσίας, δημοτικής ή κοινοτικής αρχής και παρά παντός νομικού ή φυσικού προσώπου, πληροφορίας και στοιχεία χρησιμεύοντα εις την πληρεστέραν διάγνωσιν της υποθέσεως, πάντων τούτων υποχρεουμένων να παρέχουν τας ζητούμενας πληροφορίας και τα στοιχεία», στο άρθρο 97 ότι: «1. Το Συνέδριον, ασκούν την δικαιοδοσίαν αυτού, δικαιούται προς μόρφωσιν πεποιθήσεως, να κάμη χρήσιν κατά την απόλυτον αυτού κρίσιν, παντός αποδεικτικού μέσου (...) 2. Το Συνέδριον δικαιούται να ζητή παρά των Δημοσίων Υπηρεσιών έγγραφα ή να διατάσση την παρά των ενδιαφερομένων μερών προσαγωγήν τοιούτων (...)» και στο άρθρο 100 ότι: «1. Η επιμέλεια της εκτελέσεως των περί αποδείξεως αποφάσεων ανήκει εις τον Γραμματέα του Δικαστηρίου, όστις και αποστέλλει, δι' εγγράφου του, επίσημον απόσπασμα των αποφάσεων, επί αποδείξει, εις την Αρχήν παρ' ης ζητούνται έγγραφα (...) 2. Ούτοι οφείλουν άνευ αναβολής να εκτελέσουν τας αποφάσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου, αποστέλλοντες τα ζητούμενα έγγραφα (...) εφ' ων ο Γραμματεύς του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σημειοί διά πράξεώς του την χρονολογίαν περιελεύσεώς των εις το Ελεγκτικόν Συνέδριον (...)». Από τις ανωτέρω διατάξεις προκύπτει ότι είναι υποχρεωτική η προσκόμιση από τους διαδίκους, μέσα στην από το νόμο οριζόμενη προθεσμία, όλων των αποδεικτικών μέσων των προβαλλόμενων ισχυρισμών τους. Σε περίπτωση όμως που ο φάκελος δεν είναι πλήρης, το Δικαστήριον μπορεί, για την ασφαλέστερη διάγνωση της υπόθεσης, να αναβάλει την οριστική του κρίση και να ζητήσει, είτε από τους διαδίκους είτε από κάθε δημόσια αρχή, την εντός της οριζόμενης προθεσμίας συμπλήρωση των αποδείξεων με τα ελλείποντα αποδεικτικά στοιχεία.

8. Στην προκειμένη υπόθεση από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα ακόλουθα: Ο εκκαλών, αγρότης του οποίου η γεωργική εκμετάλλευση ζημιώθηκε από τις πυρκαγιές που έπληξαν τον Νομό ... το έτος 2007, εντάχθηκε, κατόπιν αίτησής του, στο Πρόγραμμα Κρατικών Οικονομικών Ενισχύσεων «Μέτρα υπέρ των παραγωγών της χώρας που οι γεωργοκτηνοτροφικές τους εκμεταλλεύσεις ζημιώθηκαν από πυρκαγιές κατά το έτος 2007», σύμφωνα με τα οριζόμενα στην κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων 304186/10.6.2008 (Β'1087). Το ποσό της ενίσχυσης που ορίστηκε να του καταβληθεί για την επανόρθωση των ζημιών του,

όσον αφορά στο αγροτεμάχιο του, έκτασης ... που βρίσκεται στην τοποθεσία ...» της ... ανήλθε σε 26.590,90 ευρώ, εκ των οποίων ποσό 15.000 ευρώ αφορούσε στην ανασύσταση φυτικού κεφαλαίου, με καλλιέργεια ..., ποσό 9.000 ευρώ στην απώλεια εισοδήματος λόγω της εν λόγω ανασύστασης (συμπληρωματική ενίσχυση) και ποσό 2.590,90 ευρώ στην απώλεια ηρητημένης παραγωγής. Με την από 23.6.2009 αίτηση – υπεύθυνη δήλωση, που υποβλήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 23 παρ. Β περ. α1 της προαναφερθείσας ΚΥΑ, ο εκκαλόν ενημέρωσε τον ΕΛ.Γ.Α. ότι ολοκλήρωσε την ανασύσταση μεταξύ άλλων και του ανωτέρω αγροτεμαχίου του, με εκρίζωση και επαναφύτευση των αμπελιών (15 στρέμματα), ζητώντας να του καταβληθεί η ορισθείσα ενίσχυση και δηλώνοντας ότι «υποχρεούμαι να διατηρήσω τα ανασυσταθέντα δενρ/στρ τουλάχιστον για πέντε χρόνια».

Τον Νοέμβριο 2012, Επιτροπή Ελέγχου του Ε.Λ.Γ.Α. πραγματοποίησε έλεγχο, σύμφωνα με το άρθρο 26 της ανωτέρω ΚΥΑ, σε σαράντα ενισχυθέντες παραγωγούς (τυχαίο δείγμα), μεταξύ των οποίων και ο εκκαλόν. Κατά τον επιτόπιο έλεγχο διαπιστώθηκε ότι ο τελευταίος δεν είχε τηρήσει τις μακροχρόνιες υποχρεώσεις που είχε αναλάβει ως προϋπόθεση για την χορήγηση της κρατικής ενίσχυσης, και ειδικότερα την υποχρέωση διατήρησης του συνόλου της ενισχυθείσας εκμετάλλευσης για μία συνεχή πενταετία, δοθέντος ότι «είχε εκριζώσει το αμπέλι για το οποίο είχε ενισχυθεί και στη θέση του είχε φυτέψει ελιές», και για τον λόγο αυτόν προτάθηκε η επιστροφή στον ΕΛ.Γ.Α. της ενίσχυσης, κατά το μέρος που αφορούσε στην ανασύσταση φυτικού κεφαλαίου και τη συμπληρωματική ενίσχυση, συνολικά 24.000 ευρώ (ήτοι δεν αναζητήθηκε ποσό 2.590,90 ευρώ για απώλεια ηρητημένης παραγωγής). Κατά του Πορίσματος του ανωτέρω ελέγχου, ο εκκαλόν υπέβαλε αντιρρήσεις (αριθ. πρωτ. ΕΛ.Γ.Α. Πάτρας .../26.3.2013), υποστηρίζοντας ότι η μη διατήρηση του αμπελιού για το σύνολο της πενταετίας οφείλεται σε λόγους ανωτέρας βίας, και συγκεκριμένα στην κατά τον Οκτώβριο 2011 καταστροφή των φυτών από ίωση (μολυσματικός εμφυλισμός), που κατέστησε αναγκαία την εκρίζωσή τους και την επαναφύτευση του αγροτεμαχίου μετά δύο έτη, σύμφωνα με τις οδηγίες ιδιωτών γεωπόνων. Επιπλέον, υποστήριξε ότι δεν γνώριζε ότι έπρεπε να ενημερώσει τον ΕΛ.Γ.Α. για το περιστατικό, καθώς και ότι τα αναφερόμενα στην πορισματική έκθεση ελαιόδεντρα, προϊόν ενίσχυσης από την τράπεζα ..., δεν αντικατέστησαν την καλλιέργεια του αμπελιού αλλά είχαν φυτευθεί κυρίως περιμετρικά του αγροτεμαχίου, χωρίς να παρεμποδίζουν την κύρια καλλιέργεια. Τέλος, υποστήριξε ότι, παρότι η ενίσχυση επρόκειτο να καταβάλλεται τμηματικώς, σε ποσό 5.000 ευρώ ανά έτος, ο ίδιος έλαβε μόνο την δόση του έτους 2011, ενώ δεν του δόθηκε

περαιτέρω ενίσχυση. Οι αντιρρήσεις του εκκαλούντος απορρίφθηκαν με την .../18.9.2015 απόφαση της Κεντρικής Συντονιστικής Επιτροπής των προγραμμάτων Κρατικών Ενισχύσεων, με την αιτιολογία ότι δεν συντρέχει περίπτωση απαλλαγής του ενισχυθέντος από την υποχρέωση επιστροφής των ενισχύσεων λόγω ανωτέρας βίας κατά την περίοδο εκπλήρωσης μιας μακροχρόνιας υποχρέωσής του, δοθέντος ότι προϋπόθεση προς τούτο, σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 10 της προαναφερθείσας ΚΥΑ, αποτελεί η κοινοποίηση εγγράφου στο αρμόδιο Υποκατάστημα ΕΛ.Γ.Α., μαζί με τα σχετικά επίσημα αποδεικτικά στοιχεία, εντός ενός μηνός από τη στιγμή που ο κάτοχος είναι σε θέση να το πράξει, καθώς και ότι από τις βεβαιώσεις των ιδιωτών γεωτεχνικών που προσκόμισε ο παραγωγός δεν τεκμηριώνεται γεγονός ανωτέρας βίας. Στη συνέχεια, και μετά την άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας που τέθηκε στον εκκαλούντα (βλ. το .../23.1.2017 έγγραφο της Προϊσταμένης της Διεύθυνσης Ασφάλισης και Ενισχύσεων του ΕΛ.Γ.Α.) για να επιστρέψει την αχρεωστήτως καταβληθείσα ενίσχυση, το ύψος της οποίας προσδιορίστηκε ειδικότερα σε 23.136 ευρώ (ήτοι 24.000 μείον 3,6% χαρτόσημο), το ανωτέρω ποσό καταλογίστηκε σε βάρος του με την ήδη προσβαλλόμενη .../7.12.2017 απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του ΕΛ.Γ.Α. κατά την προβλεπόμενη στον Κανονισμό Οικονομικής Διαχείρισης του Οργανισμού (ΚΥΑ 136/14062/4.2.2013, ΦΕΚ Β' 290) διαδικασία.

9. Με την κρινόμενη έφεση, ο εκκαλών ζητεί την ακύρωση της προσβαλλόμενης απόφασης, ισχυριζόμενος, μεταξύ άλλων, ότι ο σε βάρος του καταλογισμός παρίσταται ελλιπώς αιτιολογημένος, ιδίως ως προς την απόρριψη του ισχυρισμού του περί συνδρομής λόγων ανωτέρας βίας, και δυσανάλογος, ενόψει του βαθμού υπαιτιότητάς του, των επιπτώσεων της επιστροφής του ποσού της ενίσχυσης στην προσωπική και επαγγελματική του κατάσταση, της συντελεσθείσας – έστω και μετά τον έλεγχο – προσήκουσας αποκατάστασης της γεωργικής του εκμετάλλευσης και τέλος, του γεγονότος ότι δεν έχει λάβει το σύνολο του φερόμενου ως αχρεωστήτως καταβληθέντος ποσού. Ο τελευταίος αυτός ισχυρισμός φέρεται να επιβεβαιώνεται από τις ειδικότερες σκέψεις της προαναφερθείσας .../18.9.2015 απόφασης της Κεντρικής Συντονιστικής Επιτροπής των προγραμμάτων Κρατικών Ενισχύσεων του ΕΛ.Γ.Α., όπου, σε απάντηση του σχετικού λόγου που προβλήθηκε με τις αντιρρήσεις του εκκαλούντος, αναφέρεται ότι η Επιτροπή έλαβε υπόψη της και τα ακόλουθα: «γ) το άρθρο 5.1.6 της προαναφερόμενης ΚΥΑ, σύμφωνα με το οποίο δεν καταβάλλονται ενισχύσεις στους δικαιούχους που είναι ήδη ενταγμένοι σε άλλο πρόγραμμα για τη ζημιωθείσα παραγωγή ή τα ζημιωθέντα μέσα και εξακολουθούν να επιδοτούνται,

δ) ότι ο ... εντάχθηκε σε πρόγραμμα αναδιάρθρωσης και μετατροπής αμπελώνων για 3 αμπελοτεμάχια συνολικής έκτασης 20 στρεμμάτων και έλαβε ενίσχυση αντίστοιχου ύψους», επισυνάπτονται δε σχετικά δικαιολογητικά (αναλυτικές καταστάσεις πληρωμών του εκκαλούντος ως δικαιούχου ενίσχυσης κατά την ΚΥΑ 3832/75322/18.6.2013, ΦΕΚ Β΄ 1554).

10. Λαμβάνοντας υπόψη τους ως άνω ισχυρισμούς, το Τμήμα κρίνει ότι για να σχηματίσει ασφαλή δικανική πεποίθηση, απαιτείται να αναβληθεί η έκδοση οριστικής απόφασης, προκειμένου να προσκομισθούν στη Γραμματεία του Τμήματος, με επιμέλεια του ΕΛ.Γ.Α. και εντός προθεσμίας δύο (2) μηνών από την κοινοποίηση σε αυτόν της παρούσας, τα ακόλουθα στοιχεία: α) Η απόφαση του ΕΛ.Γ.Α. με την οποία ο ενιστάμενος ορίστηκε δικαιούχος της ενίσχυσης, προσδιορίστηκε το ποσό της ενίσχυσης και καθορίστηκαν οι υποχρεώσεις του και β) αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία να προκύπτει το ποσό της ενίσχυσης που πράγματι καταβλήθηκε στον εκκαλούντα (ανάλυση εκταμιεύσεων κατά χρόνο, ποσό, τρόπο καταβολής, καθώς και, αν έχει καθοριστεί, το είδος της ενίσχυσης – ήτοι ανασύσταση φυτικού κεφαλαίου, συμπληρωματική ενίσχυση ή ενίσχυση για απώλεια ηρτημένης παραγωγής – στο οποίο κάθε καταβολή αντιστοιχεί). Μετά τη συμπλήρωση του φακέλου, πρέπει, με επιμέλεια της Γραμματείας του Δικαστηρίου, να ορισθεί αρμοδίως νέα δικάσιμος για τη συζήτηση της κρινόμενης έφεσης, να εγγραφεί η υπόθεση στο οικείο πινάκιο, να τηρηθεί η λοιπή προβλεπόμενη διαδικασία και να γίνει η νόμιμη και εμπρόθεσμη κλήτευση όλων των διαδίκων.

Για τους λόγους αυτούς

Αναβάλλει την έκδοση οριστικής απόφασης επί της κρινόμενης έφεσης, και

Διατάσσει τη συμπλήρωση των στοιχείων του φακέλου, εντός προθεσμίας δύο μηνών, κατά τα αναφερόμενα στο σκεπτικό της παρούσας, μετά την προσκόμιση των οποίων πρέπει να ορισθεί αρμοδίως νέα δικάσιμος για τη συζήτηση της υπόθεσης και να διαταχθεί η νόμιμη και εμπρόθεσμη κλήτευση των διαδίκων να παραστούν σε αυτή.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 18 Σεπτεμβρίου 2020.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΜΑΡΑΓΚΟΥ

Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΠΑΡΕΔΡΟΣ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

**Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΘΕΟΔΩΡΑ ΤΑΚΙΤΖΙΔΟΥ**

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριο του
Δικαστηρίου στις 17 Δεκεμβρίου 2020 από το Πρώτο Τμήμα.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΜΑΡΙΑ ΒΛΑΧΑΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΚΟΠΟΥΛΟΥ